

*Acta des synodi Leoverdiensis, gehouden thot
Leewarden anno 1586 den 9 May ende volgens.*

1. Is dan ten eersten nae die aenroepinghe der naeme Gods doer gemeene stemmen der broederen tot eenen praesidem gecoeren RUARDUS ACRONIUS ende tot eenen scribam SIBRANDUS VOMELIUS.

Syn daernaes gelesen den procuratien der delegaten, ende is vth den procuratien bevonden, dat vth het classis van Leewarden volmachtighe syn: RUARDUS ACRONIUS ende PETRUS COUDUM, dienars, JAN THYSSZ ende DOUWA SYTSMa olderlinghen;

uth den classe van Franicker: UBELUS EPIUS ende SIBRANDUS VOMELIUS, dienaers, SIXTUS RIPPERTUS in den plaetse van een olderlingh, ende EPO JACOBSSZ, olderlingh;

uth den classe van Bolswert: JOANNES BOGHERMANNUS ende JOANNES HUECHELEM, dienaers, D. JOHANNES LUUGERI, olderlingh;

uth den classe van Sneeck: ANTONIUS CLAESSZ ende JOANNES BLYENSTEYN, dienaers, MAERTEN GERRYTSZ van Sloeten ende CLAES JELMERSZ van Sneeck, olderlinghen;

uth den classe van Doccum: BALTHASAR ARNEMIUS ende HERMANNUS AVERCAMP, dienaers, HEERO PIETERSZ ende JACOB JACOBSSZ, olderlinghen.

Syn vorder geordineert om te Leewarden te predighen CAROLUS VAN GHENT ende ABRAHAM BOUTERS.

2. Is vorder gehandelt van den beroepinghe, gedaen by die van Franicker op HERMANNUS, dienaer te Belcom, ende is eendrachtich besloeten om gewichtige oersaecken, dat HERMANNUS voer deese tyt by syn gemeente van Belcom sall blijwen.

3. Is oeck besloeten, dat den classis van Doccum met den alderbequaemste middelen sorghe sall draeghen ower den evangelische guetgunners te Collum ende daerontrent.

4. Aenghaende den articulen, anno 84 by den dienaeren op den lantsdach gepraesenteert ende van den heeren Staeten geresolveert, is besloten, dat men by syne Genaede sal versuecken, dat die vorss. articulen tot het getall van neghen geffectueert mochten worden met eenighe breder verclaringhe van den sesten articell.

5. Soeveele aenghaet den articulen, anno 84 van den dienaeren op den lantsdach gerepresenteert ende aldaer geresolveert, is besloeten, dat RUARDUS ACRONIUS, JOANNES BOGHERMANNUS, SIBRANDUS VOMELIUS ende EPO JACOBSSZ sullen gaen by syn Genaede ende aldaer suppliceeren, dat

syn G. sal geliewen doer syn autoriteyt den vorss. articulen ende resolutien te effectueren.

6. Van GERARDI ALBERTI saecke is besloten, dat GERARDUS, hoewel hy doer syn ouderdom syn dienst niet kan uitvoeren, dat hy nochtans syn voergaende onderhoudt uth syn pastorie ende van die van Pasens sal behouden, doch alsoe dat hij in syn dienst sal doen, soeveele hy kan, ende dat daerby het classis van Doccum den defect van syn dienst sal helpen te vervullen.

7. Van ALLERT te Sexbierum saecke is besloten, dat den gemeynte ende classis van Leewarden tot syn onderhoudt sal contribuieren tot het jaer een pontgroet, die van Sneeck ende Sloeten met haer classis vier keysergulden, die gemeynte van Bolswert ende haere classis vier gulden, die van Doccum met haere classis 2 keysergulden. die van Franicker, Harlinghen ende haeren classis den rest, ten eynde hy sweecks twee broeden sall moeghen ontfanghen.

8. Van CORNELII EVERARDI saecke is voer raedtsaem geacht, dat hy syn pastorie, hem van den dorpe gepresenteert, sal aenneemen, doch soe die pastorie tot syn onderhoudt niet sufficient is, dat men alsdan sal arbeeyden om den vorss. CORNELIO syn supplement met bequaeme middelen te versorghen uth den vicarie.

9. Aenghaende den druckinghe van den buecken JELLII, op den duijtschen spraecke owergeset doer SIBRANDUM VOMELIUM, is besloten, dat seeckere mannen van den synodo daertoe geordineert sullen worden, diewelcke sullen handelen met JELLIO, ten eynde hy op syn costen sal vervorderen den druckinghe der vorss. buecken ende oeck den owersetter contenteeren van den 25 exemplaren, die hy JELLIUS vorss. den owersetter beloeft heeft. Ende soe JELLIUS tot den stucken vorss. hem niet sal laeten willen bewillighen, dat alsdan den mannen voergementioneert sullen arbeeyden om den voergaende stucken met andere bequaeme middelen te effectueren.

10. Van HOTZE REYNERSSZ, schoelmeyster tot Jeslum, is geaccordeert, dat het classis van Leewarden hem een attestatie sal gewen, waarmede hy hem sal moeghen transporteren aen den gemeynten van Vrieslant, aen haere versueckende dat sy hem met eenighe hantreyckinghe sullen willen assisteeren, ten eynde hy syn creditoren eenichsins sal moeghen contenteren.

11. Aenghaende den beroepinghe, by die van Doccum gedaen op JOANNEM NICOLAI, dienaer tot Hallum, is besloten, dat JOANNES by die Hallum voer deese tyt sal blijwen, ende dat men die van Doccum sal

bidden, ten eynde sy opt spoedichste haer met een ander getrouwen dienaer sullen versorghen.

12. Syn genomineert UBELUS EPIUS, JOANNES BOGERMANNUS ende Epo JACOBSSZ om met JELLIO HOTZENIO te handelen van den stucken, te voeren verhaelt.

13. Van ANTONII saecke is besloeten, dat hy in syn dienst sal procederen, doch dat men ernstich by syn G. sal aenholden ten eynde syn schoelmeyster seer godtloes synde ende andere gelycke schoelmeijsteren van haeren dienst geremoveert sullen worden.

14. Van den saecke ANDREAE STANGERI, die in den dienst tot Doccum staende in hoerderye is gevallen ende denselwighen nochtans met vervloekinghe syns selfs in den classe heeft verlochent, is besloten, dat hy in onsen vaderslant niet en behoert tot den dienst des evangelii toegelaeten te werden om naevolgenden oersaecken: ten eersten omdat alsulcke toelatinghe soude stryden tegen Gods woerd; ten anderen dat alsulcke toelatinghe soude stryden teghen het gebruijck der eerster ende oldster kercken; ten derden omdat alsulcke toelatinghe in onsen vaderslant soude stryden teghen den stichtinghe der gemeynen; ten vierden dat alsulcke toelatinghe soude strijden tegen den gemeenen eer ende eerbaerheyt des evangelischen dienste.

15. Dewijlen syne Excellentie den graewe van LYNCHESTRII heeft utgeschrewen eenen nationael synodum in sGravenhaeghe, alwaer hy op den 20sten Junij stijlo novo eyschet uth yeder provincie drie dienaeren, olderlinghen, diaconen ofte andere, soe is besloeten van den bruederen, dat RUARDUS ACRONIUS, SIBRANDUS VOMELIUS ende Epo JACOBSSZ haere op den vorss. tyt ter plaetse vorss. sullen transportereren.

16. Van FREDERICO Menaldum is besloten, dat hy soevele moegelyck is by den classem sal coemen ende voerts den oncosten van denselwighen voer syn quota helpen draeghen.

17. Van GERBRANDO Mennergae is besloten, dat hy van den dienst der kercken sal afstaen, doch dat men onderdes sal arbeyden, dat hy syn onderholt by die van Mennergae ofte ten minsten elders vandaen mochte hebben. Ende sal ondertyts, soelanghe hy van onderholt is vorsien, van die van Mennergae syn onderholt hebben.

18. Alsoe MICHEL ANDRIESSZ in Hollant, blyckende by genoehsamighe attestatien hier tegenwoerdich, eerst van syn dienst om groete oersaecken is afgeset, daernaee oeck uth den kercke Gods is utgesloten, nae welcke

utsluytinghe hy te Amwert ende oeck elders noch grote commotie gemaect heeft, soe ist dat het synodus, den 12^{en} Maj anno 86 van syn saecke handelende, den vorss. MICHEL niet heeft koenen toelaeten hier in onsen vaederslant tot den dienst der kercken, tenwaere saecke dat hy eerst hem genoechsaem by den kercken van Hollant gepurgeert heeft. Achtet daeromme het synodus raedtsaem, dat by den heeren van den Hoewe versocht sal worden, dat den heeren sal geliewen den MICHAEL te ordineren om hem te defenderen ter plaetse, alwaer hy gedeponeert ende geexcommuniqueert is. Is oeck voer raedtsaem geacht, dat deesen selwighen besluit des synodi te Leewarden van den praedickstoel sal affgelesen werden, ten eynde den gemeynte aldaer mach verstaen, dat niet alleene den dienaeren van Leewarden maer den gantsche synodus den vorss. MICHAEL tot den dienst der kercken niet kan toelaeten.

Den saecke SUFFRIDI ende die gantsche differenten des classis van Sneek syn gestelt in den handen van den deputaten, die van den synodo geordineert sullen worden.

19. *Confirmatio articuli de medicina.* 1) — Den bruederen achten, dat den articel in den synodo van Doccum gemaect, van dat den dienaeren den medicinen ofte andere wertlycke kunsten niet sullen exerceren, in syn effect sal blywen, doch dat CORNELIUS VICHERI gehoert sal worden van den deputaten in tgene hy daerteghen mochte hebben.

20. Sullen oeck den deputati met CORNELIO den discipline oeffenen om synen seer ongeschickten brief aen desen synodum geschrewen.

Is geaccordeert, dat het classis van Leewarden met assignatie ofte andersins met donatie tot den dienst der kercken sal helpen deese naeschrewene persoenen als: CAROLUM VAN GHENT, JOANNEM PETRI ende JOANNEM HILBRANDI.

21. *Versoeck aen syn Ghenaede voer de weduwen der dienaeren.* — Is besloten, dat den deputati classium geassocieert synde met een dienaar van Leewarden aen syn Genade sullen versuecken, dat syn Genade sal geliewen doer syn autoriteyt dat in den lande van Vrieslant te effectueren, dat den arme weduwen der verstorwene dienaeren tot eenen jaere haeren onderhoudt moeghen behouden, doch alsoe dat den plaetsen der verstorwene dienaeren onderdes van den naesten dienaeren bedient sullen worden.

22. Aenghaende den verkiesinghe der praedicanten, olderlingen ende

1) De marginalia zijn met een latere hand bijgevoegd.

diaconen is besloten, dat in effect sal blywen den articell, van dat stuck gemaect in den synodo van Dordrecht.

23. *Deputati reysen op costen des schuldighen.* — Den deputati synodi sullen tot oncosten van den schuldigen partien reysen, daer sy versocht worden, ende syn van den synodo geautoriseert om teghen den onge-regelden te procederen tot suspensie, tot depositie ofte oeck tot excommunicatie, soeals sy dan sullen bevynden stichtich ende noedich te sijn.

24. Syn tot deputati ofte volmachtighe geordineert van den synodo: in Leewerder classe PETRUS Deynum, in Franicker classe SIXTUS RIPPERTUS, in Bolswerder classe JOANNES BOGERMANNUS, in Sneecker classe JOANNES ROCHUS, in Doccumer classe JAN BEERTSSZ.

25. Is oeck geaccordeert, dat den eersten Maendach nae Meye in anno 87 naestcomende het synodus te Sneeck sal gehouden werden.

26. Die deputati synodi sullen oeck handelen met JELLIO, ten eynde hy syn overgesettede buecken sal helpen laeten drucken ende SIBRANDUM contenteren van den 25 exemplaren, hem voer den owersettinghe beloeft.

27. Is besloten, dat D. JOANNES ARCERIUS gebeden sal worden om met PETRO COUDUM te gaen aen den heeren Gedeputeerde Staeten ende te suppliceren, dat hem soude geliewen te verschieten den pennighen nodich synde tot oncosten van dengeenen, die doer het uitschrijwen van syn Excellentie sullen reysen op het synodum nationael tot sGravenhaeghen. Ende oft ARCERIUS sulcx soude willen affslaen, sal in sulcken geval UBELUS EPIUS syn plaetse vervullen.

28. Is oeck besloten, dat PETRUS Deynum, BARTHOLDUS SCHURING ende HERMANNUS Belcom sullen handelen met den E. raedt der stede Leewerden ende den kerckenraedt aldaer, ten eynde met haeren bewillinghe RUARDUS op den synodum nationael sal moeghen reysen.

Actum Leewarden anno 1586 den 13 Majj.

Onder den principael stontd geteeckent:

RUARDUS ACRONIUS, dienaer des woerts binnen Leewerden, praeses.

SIBRANDUS VOMELIUS, scriba nomine synodi.

ANTHONYS CLAESSZ, uth naeme ende bevel des synodi.

PETRUS SYCHEMIUS, minister verbi in Deynum.

IFE JACOBSSZ.